

1	POČÁTKY VÝVOJE KULTURNÍ KRAJINY	11
1.1	Kulturní krajina	11
1.2	První lidé	12
1.3	Mezolitická kultura	14
1.4	První zemědělci	16
1.5	Doba bronzová a železná	20
1.6	Germáni, Římané a stěhování národů	22
1.7	Slovanské osídlení	23
1.8	Použitá literatura	25
2	VÝVOJ SÍDELNÍ STRUKTURY	27
2.1	Přirozené zóny krajiny	27
2.2	Sídelně-historické zóny krajiny	27
2.3	Významné etapy vývoje kulturní krajiny	29
2.3.1	<i>Krajina pravěkých zemědělců</i>	30
2.3.2	<i>Zásah Římanů a vznik strukturované krajiny</i>	32
2.3.3	<i>Středověká kolonizace: od rozptýleného osídlení k intenzivnímu obdělávání krajiny</i>	33
2.4	Rolnické vesnice – základní typy kolonizační vesnice	36
2.4.1	<i>Vesnice návěsní</i>	36
2.4.2	<i>Údolní lánové vsi</i>	37
2.4.3	<i>Radiální (lesní) lánové vsi (okrouhlice)</i>	38
2.4.4	<i>Deformovaná a smíšená založení</i>	38
2.4.5	<i>Valašská kolonizace</i>	39
2.4.6	<i>Valašské stavební tradice</i>	40
2.4.7	<i>Valašská řadová (řetězová) ves</i>	41
2.4.8	<i>Rozptýlené osídlení</i>	41
2.4.9	<i>Kopaničářské osídlení</i>	42
2.5	Města	42
2.6	Podoba krajiny novověku (16. – 18. století)	42
2.7	Moderní historie (19. – 20. st.)	46
2.7.1	<i>19. století</i>	46
2.7.2	<i>20. století</i>	47
2.8	Použitá literatura	48
3	LIDOVÁ ARCHITEKTURA – INSPIRACE PRO SOUČASNOU TVORBU VESNICKÝCH SÍDEL	51
3.1	Oblasti lidového domu	51
3.1.1	<i>Podunajský hliněný a kamenný dům na jihu Slovenska, Moravy a Čech</i>	51
3.1.2	<i>Západoevropský hrázděný dům v severozápadních Čechách</i>	53
3.1.3	<i>Český a Moravský roubený dům</i>	54
3.1.4	<i>Roubený dům Karpatského oblouku</i>	55

3.1.5	Dům spíšských Němců	57
3.1.6	Alpský dům v Pošumaví	57
3.1.7	Habánský dům na moravsko-slovenském pohraničí	57
3.1.8	Novodobé překryvy	58
3.2	Ochranné režimy v území vztahující se k lidové architektuře	63
3.3	Návrhy nových staveb a úprav veřejných prostor na venkově	63
3.4	Zásady slušného chování nové stavby na vesnici	64
3.5	Shrnutí	64
3.6	Použitá literatura	66
4	VÝVOJ ZEMĚDĚLSTVÍ A JEHO VLIV NA UTVÁŘENÍ KULTURNÍ KRAJINY	69
4.1	Období raného středověku (6. - 10. století)	71
4.2	Středověk (10. - 13. století)	71
4.3	Velká kolonizace (13. - 15. století)	72
4.4	15. - 18. století	73
4.5	18. století – vláda Marie Terezie (1740 – 1780) a Josefa II. (1780 – 1790)	74
4.6	Zemědělská krajina ovlivněná myšlenkami baroka	75
4.7	Vývoj po roce 1848	75
4.8	Začátek 20. století – změny, které ovlivnily zemědělskou krajinu	76
4.9	Změny po roce 1948	77
4.9.1	<i>Etapa 1950 – 1960</i>	77
4.9.2	<i>Etapa 1960 – 1970</i>	78
4.9.3	<i>Etapa 1975 – 1989</i>	
4.9.4	<i>Problémy zemědělské výroby od r. 50. do 90. let</i>	79
4.9.5	<i>Trendy před rokem 1990</i>	79
4.10	Změny v krajině způsobené změnami v zemědělství	83
4.11	Změny po roce 1989	83
4.12	Doporučení pro hospodaření v zemědělské krajině	84
4.13	Použitá literatura	85
5	PROBLÉMY VENKOVA	87
5.1	Venkov – pojem, přístupy, vymezení	87
5.2	Charakteristiky českého venkova	88
5.3	Vývoj venkovské společnosti	88
5.3.1	<i>Historické vlivy na formování venkovské společnosti</i>	88
5.3.2	<i>Hlavní změny venkovské společnosti</i>	89
5.3.3	<i>Vývoj venkova v moderní době</i>	89
5.3.4	<i>Vývoj českého venkova od II. světové války</i>	90
5.4	Typologie venkovského prostoru v Česku	93
5.4.1	<i>Suburbánní zóna</i>	93
5.4.2	<i>Venkov v bohatých zemědělských oblastech</i>	94
5.4.3	<i>Bohaté Sudety</i>	94
5.4.4	<i>Chudé Sudety</i>	94
5.4.5	<i>Vnitřní periferie</i>	94
5.4.6	<i>Moravsko-slovenské pomezí</i>	95

5.5	Problémy venkova	95
5.5.1	<i>Socioekonomická oblast</i>	95
5.5.2	<i>Místní zdroje</i>	96
5.5.3	<i>Rozvojový potenciál</i>	97
5.6	Venkovské obce a regionální rozvoj	98
5.6.1	<i>Aktéři rozvoje venkova</i>	99
5.6.2	<i>Venkovské obce a Program obnovy venkova</i>	101
5.6.3	<i>Obsah Místního programu obnovy vesnice</i>	102
5.7	Použitá literatura	103

6 LESNÍ KRAJINA 105

6.1	Lesnictví a jeho vliv na utváření české krajiny	105
6.2	Lesní dopravnictví a meliorace	108
6.3	Lesy České republiky	111
6.4	Současná ochrana lesů	112
	6.4.1 <i>Ochrana lesů – certifikace</i>	113
6.5	Hospodářská úprava lesa	114
6.6	Typologický systém lesů	117
6.7	Inventarizace lesů	119
6.8	Monitoring stavu lesů	119
6.9	Programy Evropské unie	120
6.10	Fondy EU	120
6.11	Regionální politika	121
6.12	Společná zemědělská politika:	121
6.13	Použitá literatura	121

7 RYBNÍČNÍ KRAJINA V ČESKÉ REPUBLICE 125

7.1	Historie vzniku rybníků v ČR	126
7.2	Zrušení rybníků	130
7.3	Vznik rybníků v Lednicko-valtickém areálu	132
	7.3.1 <i>Krajinářské úpravy v okolí lednických rybníků</i>	133
7.4	Zákon o rybářství (99/2004 Sb.)	134
7.5	Ramsarská úmluva	135
7.6	Natura 2000, Ptačí oblasti	136
7.7	Problémy v současnosti	137
7.8	Malé vodní nádrže	137
7.9	Rekreační využití rybníků	140
7.10	Použitá literatura	144

8 PRŮMYSL A URBANIZACE – VLIV NA UTVÁŘENÍ KRAJINY 147

8.1	Pojmy týkající se současných urbanistických problémů a (post)industriální krajiny	147
8.2	Urbanizace od poloviny 19. století	148
8.3	Poválečný rozvoj a období socialismu	148

8.4	Suburbanizace dneška	148
8.5	Industriální památky	149
	8.5.1 <i>Historický vývoj zájmu o průmyslové (industriální)dědictví</i>	149
8.6	Hodnota industriálních krajín	150
8.7	Ohrožení industriálních krajín	151
8.8	Stručné pojednání o problematice brownfields a využití postindustriálních ploch	151
8.9	Problémy využití brownfields	152
8.10	Urban sprawl jako negativní činitel ve znovuvyužití brownfields	152
8.11	Postindustriální vegetace a možnost využití brownfields jako městského nebo krajinného parku, příklady ze zahraničí	153
8.12	Situace využití postindustriálních areálů v české republice	154
8.13	Možnosti zahradně - architektonické tvorby ve starých průmyslových areálech	154
8.14	Možnosti využití postindustriální vegetace	155
8.15	Specifický příklad – železniční brownfields	158
8.16	Příklady regenerace postindustriální krajiny	159
	8.16.1 <i>Německo - Duisburg - Landschaftspark Duisburg – Nord</i>	159
	8.16.2 <i>Německo - Gelsenkirchen - Nordsternpark Gelsenkirchen</i>	161
	8.16.3 <i>Německo - Frintrop, Essen - Gleispark Frintrop</i>	161
	8.16.4 <i>Německo - Gelsenkirchen - Halde Rheinelbe</i>	162
	8.16.5 <i>Německo - Bottrop - Halde Haniel Bottrop</i>	163
8.17	Použitá literatrura	164
9	KRAJINA A REKREACE	167
9.1	Základní pojmy	167
9.2	Environmentální otázky rekreace – potenciál a únosnost krajiny	168
9.3	Vyhodnocení vhodnosti krajiny k rekreaci	171
9.4	Udržitelná rekreace	177
9.5	Venkovská turistika a agroturistika	179
9.6	Použitá literatura	181
10	PERCEPCE A ESTETIKA KRAJINY	185
10.1	Vnímání krajiny	185
	10.1.1 <i>Environmentální psychologie</i>	185
	10.1.2 <i>Vnímaní (percepce)</i>	185
	10.1.3 <i>Filtr osobnosti</i>	186
	10.1.4 <i>Interaktivita vnímání</i>	187
	10.1.5 <i>Archetypy člověka podle vztahu ke krajině</i>	188
	10.1.6 <i>Archetypy krajiny</i>	188
	10.1.7 <i>Optika lidského oka</i>	188
	10.1.8 <i>Teorie savany</i>	190
	10.1.9 <i>Fenomenologie</i>	191
	10.1.10 <i>Genius loci, anima loci, genius temporis</i>	192
10.2	Estetické vnímání přírody a krajiny	192
	10.2.1 <i>Estetické normy současnosti</i>	201

11	KOMPONOVANÁ KRAJINA	205
11.1	Úvod, definice pojmu komponovaná krajina	205
11.2	Typy komponovaných krajín	206
11.2.1	Zahrady, parky, barokní obory, bažantnice a jiné jasně vymezené prostory	206
11.2.2	Rozsáhlé krajinářské kompozice	207
11.2.3	Komponované krajinné osy	207
11.3	Charakteristiky komponovaných krajín	207
11.4	Skladba krajinné kompozice	208
11.4.1	Kompoziční body	208
11.4.2	Kompoziční linie (osy, vazby)	208
11.4.3	Význam kompozičních prvků pro kompozici jako celek	209
11.5	Vznik a vývoj komponovaných krajín	210
11.5.1	Předkřesťanské kompozice	210
11.5.2	Středověké sakrální kompozice	211
11.5.3	Renesanční krajinné kompozice	212
11.5.4	Barokní krajinné kompozice	214
11.5.5	Klasicistní krajinné kompozice	215
11.5.6	Romantické krajinné kompozice	216
11.5.7	Současné krajinné kompozice	218
11.6	Principy a možnosti zachování, ochrany a obnovy komponovaných krajín	218
11.6.1	Legislativní předpoklady ochrany komponovaných krajín	218
11.7	Příklady komponovaných krajín v ČR	221
11.7.1	Modelový příklad Lednicko – valtický areál	222
12	SAKRÁLNÍ OBJEKTY A SAKRÁLNÍ AREÁLY V KRAJINĚ.	229
12.1	Sakrální objekty a sakrální areály	229
12.2	Význam a funkce drobných sakrálních objektů	229
12.3	Historické souvislosti vývoje drobných sakrálních objektů	233
12.4	Typologie a ikonografie drobných sakrálních objektů	234
12.4.1	Kříž	234
12.4.2	Boží muka	235
12.4.3	Kaple / kaplička	235
12.4.4	Zvonice / zvonička	236
12.4.5	Architektonicko-figurální kompozice	237
12.4.6	Ostatní drobné sakrální objekty	239
12.5	Vývoj sakrálních areálů a jejich prostorová a symbolická kompozice	240
12.5.1	Kalvárie, křížové a pašijové cesty	241
12.6	Komponovaná sakrální krajina	243
12.7	Shrnutí	244
12.8	Použitá literatura	244